

ΕΡΓΑΣΙΑ

από τον Λαμπρόπουλο Ιωάννη (Α.Μ. 1340200001059) με θέμα:

**Ο ΝΕΟΣ ΑΝΤΙΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ
(3259/2004) ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ**

Υπεύθυνος καθηγητής: Ανδρέας Δημητρόπουλος

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.ΤΟ ΘΕΜΑ	3
2.ΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	4
3.Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	6
4.ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	7
5.ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	8
6.Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ	12
7.Ο v. 3251/2004	14
8.Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ v.3259/2004 ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ	21
9.Ο v.3259/2004 ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	23
10.ΕΠΙΛΟΓΟΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	24
11.ΠΕΡΙΛΗΨΗ	26
12.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	27

1 .ΤΟ ΘΕΜΑ

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι να ερευνηθεί η σχέση ανάμεσα στη Ελληνική ποινική νομοθεσία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και τα Συνταγματικά Δικαιώματα, όπως αυτά κατοχυρώνονται από το ισχύον Σύνταγμα (1975/1986/2001). Στο πρώτο μέρος θα ασχοληθούμε με την έννοια και το περιεχόμενο των Συνταγματικών Δικαιωμάτων. Στο δεύτερο μέρος, μετά από μια συνοπτική αναφορά στην εξέλιξη της αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας στην ελληνική έννομη τάξη θα αναλυθεί το περιεχόμενο του νέου αντιτρομοκρατικού ν. 3251/2004, με τον οποίο συμπληρώνεται και τροποποιείται ο προηγούμενος αντιτρομοκρατικός νόμος ν.2928/2001. Κατόπιν θα εντοπιστούν οι διαφορές και οι αλλαγές ανάμεσα στα δύο νομοθετικά κείμενα, προκειμένου να ερευνηθεί το κατά πόσο γίνονται σεβαστά τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα που κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα.

Είναι αντιληπτό από όλους τους κατοίκους του πλανήτη το νέο κλίμα αβεβαιότητας, ανασφάλειας και τρόμου μέσα στο οποίο πορεύεται η ανθρωπότητα. Ο κόσμος μετά την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2000 στις Η.Π.Α δεν είναι πια ίδιος. Η τρομοκρατία έπαψε πια να είναι μια απειλή για λίγους και επιλεγμένους στόχους. Η τρομοκρατία άλλαξε μορφή, ύψη, οργάνωση, κίνητρα, στόχους και τρόπους δράσης. Οι απλοί πολίτες, ο λαός από αδιάφορος ή έστω παθητικός θεατής διαφόρων τρομοκρατικών επιθέσεων μπήκε ο ίδιος στο στόχαστρο των τρομοκρατών. Οι αστικές δημοκρατίες του δυτικού κόσμου αιφνιδιασμένες από την απειλή μετά τις σπασμωδικές αντιδράσεις και τις υπερβολές καλούνται να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο. Το κυριότερο όπλο που διαθέτουν πέρα από τη στρατιωτική ισχύ και τη δύναμη των κατασταλτικών μηχανισμών και των υπηρεσιών πληροφοριών είναι ο νομικός τους πολιτισμός στα πλαίσια του δημοκρατικού πολιτεύματος που ευημερεί υπό τη σκέπη του κράτους δικαίου. Μέσα σε αυτές τις νέες συνθήκες ο Έλληνας νομοθέτης πρέπει να αναντήσει και να πάρει θέση στο θεμελιώδες δίλημμα ασφάλεια ή ελευθερία. Ασφάλεια που κατοχυρώνει την κοινωνική ειρήνη και ελευθερία που περιφρουρείται από τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Η ορθή λύση, το ιδανικό, θα ήταν να βρεθεί το μέτρο, η χρυσή τομή ανάμεσα στα δυο και που θα εξασφαλίζει ένα περιβάλλον ασφάλειας χωρίς να θίγονται τα Συνταγματικά δικαιώματα. Η έρευνα αυτή, λοιπόν, σκοπό έχει να καταδείξει σε ποιο βαθμό καταφέρνει να συμβιβάσει ο νομοθέτης αυτές τις δυο φαινομενικά συγκρουόμενες και αυτοαναιρούμενες έννοιες.

2 .ΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τα Συνταγματικά Δικαιώματα είναι τα παρεχόμενα στα άτομα και ως μέλη του κοινωνικού συνόλου θεμελιώδη, πολιτικά κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα, τα οποία αποτελούν κατά την αντίληψη του συντακτικού νομοθέτη βασικές εξειδικεύσεις της ανθρώπινης αξίας.

Τα Συνταγματικά Δικαιώματα κατά την κλασσική διάκρισή τους χωρίζονται σε ατομικά, κοινωνικά και πολιτικά. Κριτήριο αυτής της παραδοσιακής διάκρισης είναι το περιεχόμενο της πράξης του αποδέκτη της ενέργειας του συνταγματικού δικαιώματος. Ωστόσο αυτή η τριμερής διάκριση κατηγορείται ως σχηματική και ανεπαρκής. Δημιουργήθηκε μια άλλη εποχή, μέσα στα πλαίσια του πολιτικού φιλελευθερισμού και της χωρισμένης στα δυο έννομης τάξης. Σύμφωνα με την παραδοσιακή θεωρία η έννομη τάξη δεν είναι ενιαία, αλλά χωρίζεται στο Δημόσιο δίκαιο και το Ιδιωτικό δίκαιο. Το Δημόσιο δίκαιο ρυθμίζει αποκλειστικά τις σχέσεις κράτους- πολιτών, ενώ το ιδιωτικό τις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους. Η θεωρία αυτή, που ήταν η κρατούσα στο νομικό στερέωμα για δύο περίπου αιώνες, υποστήριζε ότι τα δικαιώματα των πολιτών που κατοχυρώνονταν στα διάφορα Συντάγματα στρέφονταν ενάντια μόνο ενάντια στο κράτος και αξίωναν την παράληψή του. Είχαν αμυντικό περιεχόμενο (*status negativus*) και σκοπός τους ήταν να προσδιορίσουν έναν ελάχιστο χώρο στον οποίο το κράτος θα ήταν υποχρεωμένο να απέχει από κάθε ενέργεια. Τα ίδια Συνταγματικά Δικαιώματα δεν εφαρμόζονταν καθόλου στις σχέσεις μεταξύ των πολιτών, δεν ίσχυαν δηλαδή στο χώρο του ιδιωτικού δικαίου. Η ρύθμιση των ιδιωτικών διαφορών άνηκε στην αποκλειστική αρμοδιότητα του κοινού νομοθέτη. Η θεωρία αυτή ήταν απόρροια των ιστορικοπολιτικών συνθηκών που επικρατούσαν την εποχή που γεννήθηκε. Το φεουδαρχικό παρελθόν της Ευρώπης και τα καταπιεστικά απόλυταρχικά κράτη που υπήρξαν κατά τη διάρκεια του μεσαίωνα προσανατόλισαν την κατεύθυνση της νομικής σκέψης σχετικά με τα ατομικά δικαιώματα μετά τη Γαλλική επανάσταση αποκλειστικά προς την κρατική εξουσία, αφού αυτή ήταν ο κυριότερος και πιο αμείλικτος παραβάτης της ανθρώπινης αξίας.

Η παραδοσιακή θεωρία φυσικά και δεν ισχύει πλέον. Έχει αντικατασταθεί από τη σύγχρονη θεωρία της ενιαίας έννομης τάξης και του κοινωνικού κράτους. Η έννομη τάξη, ιδιαίτερα και μετά την «ιδιωτικοποίηση» του δημοσίου δικαίου και την «δημοσιοποίηση» του ιδιωτικού δικαίου, αντιμετωπίζεται πλέον ως ένα ενιαίο σύνολο. Σήμερα το Σύνταγμα δεν θεωρείται μόνο δημόσιο δίκαιο αλλά έχει αναχθεί σε καθολικό ρυθμιστή του συνόλου της έννομης τάξης.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω η παραδοσιακή διάκριση των ατομικών δικαιώματων είναι σχηματική και ανεπαρκής. Παρά την επιστημονική ανεπάρκεια της προαναφερθείσας κλασικής διάκρισης, λόγω της ευρύτερης διάδοσής της είναι αποδεκτή σε κάποιο βαθμό η περαιτέρω χρήση της με βάση το πεδίο στο οποίο αναφέρεται το κάθε δικαίωμα, στην ρυθμιζόμενη από αυτά ύλη. Επομένως δεν είναι άτοπη η χρήση των όρων «ατομικά», «πολιτικά» και «κοινωνικά» δικαιώματα, μόνο που έχουν απωλέσει πλέον την παραδοσιακή τους έννοια και έχουν επανακαθοριστεί. Ορθότερη είναι η διάκριση των ατομικών δικαιωμάτων σε αμυντικά, προστατευτικά και διασφαλιστικά.

Όλα ανεξαιρέτως τα Συνταγματικά Δικαιώματα έχουν αμυντικό, προστατευτικό και εξασφαλιστικό περιεχόμενο. Το αμυντικό περιεχόμενο στρέφεται ενάντια σε κάθε απειλή είτε αυτή προέρχεται από την κρατική είτε από την ιδιωτική εξουσία. Το προστατευτικό περιεχόμενο στρέφεται προς το κράτος και αξιώνει παροχή βοήθειας για την απόκρουση απειλών προερχόμενων από επιθετικές ενέργειες συνανθρώπων. Τέλος, το εξασφαλιστικό στρέφεται επίσης αποκλειστικά προς το κράτος και αξιώνει από αυτό την παροχή των υλικών εκείνων μέσων και υπηρεσιών που είναι απαραίτητα για την άσκηση του δικαιώματος.

Μιλώντας για Συνταγματικά Δικαιώματα ουσιαστικά εννοούμε τα ατομικά δικαιώματα, καθώς αυτά εγγυώνται την ατομικότητα του ανθρώπου, αποτρέποντας την απορρόφησή του από το κράτος, και τα κοινωνικά δικαιώματα που διασφαλίζουν τη βιωσιμότητά του μέσα στην κοινωνία, αφού το άτομο δεν πρέπει αλλά και δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως μονάδα, παρά μόνο ως μέλος του κοινωνικού συνόλου. Όλα αυτά τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα έχουν κατοχυρωθεί Συνταγματικά, περιλαμβάνονται δηλαδή μέσα στο κείμενο του Συντάγματος. Αυτή ακριβώς η Συνταγματική θεμελίωση, πέρα από το ότι μας δίνει το δικαίωμα όταν αναφερόμαστε σε αυτά να χρησιμοποιούμε τον όρο Συνταγματικά Δικαιώματα, τους προσδίδει αυξημένη τυπική ισχύ και τα αναγνωρίζει ως κατάκτηση του πολιτισμού μας και ακρογωνιαίο λίθο του δημοκρατικού μας πολιτεύματος και του κράτους δικαίου.

3 .Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η ύπαρξη, η κατοχύρωση και η προστασία των Ατομικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων δεν ήταν αυτονόητη σε όλη τη διαδρομή της ανθρώπινης ιστορίας. Μόλις το 1215 κατοχυρώθηκαν για πρώτη φορά οι ατομικές ελευθερίες που αναγνωρίζονταν στους Άγγλους πολίτες έναντι των Ευγενών στη Magna Charta. Στη μακράιωνη αυτή πορεία για ελευθερία και δικαιοσύνη σημαντικούς σταθμούς αποτελούν η Petition of Rights (1629), η Habeas Corpus Act (1679) και η Bill of Rights (1776). Την κορύφωση όμως αυτής της προσπάθειας συνιστούν δυο πολύ σπουδαία κείμενα, το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών του 1787 και η ιστορική «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη» του 1789 μέσα στα πλαίσια της Γαλλικής Επανάστασης. Τα δυο αυτά κείμενα επρόκειτο να επιδράσουν καταλυτικά στις ιστορικοπολιτικές εξελίξεις των επόμενων αιώνων και επηρέασαν λιγότερο ή περισσότερο σχεδόν όλα τα Συντάγματα μέχρι τις μέρες μας.

Εκείνη την περίοδο διαμορφώθηκε ένας κατάλογος ατομικών δικαιωμάτων, ο οποίος συνέχισε να εμπλουτίζεται στην πορεία των χρόνων για να φτάσουμε στη σύγχρονη εποχή στην «Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» που ψηφίστηκε από τη γενική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1948, στην «Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου» (Ε.Σ.Δ.Α) του 1952 και στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που υιοθετήθηκε το Δεκέμβριο του 2000 στη σύνοδο κορυφής της Νίκαιας.

Στην Ελλάδα τα Συνταγματικά Δικαιώματα κατοχυρώνονταν ήδη από τα πρώτα επαναστατικά Συντάγματα (της Επιδάουρου του 1822, του Άστρους του 1823 και της Τροιζήνας του 1827), τα οποία όμως ουδέποτε τέθηκαν σε εφαρμογή. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα Συντάγματα αυτά ήταν εξαιρετικά προοδευτικά για την εποχή τους και άμεσα επηρεασμένα από τη Γαλλική Επανάσταση και το Αμερικανικό Σύνταγμα του 1787. Στα Συνταγματικά κείμενα του 1844 και 1864 κατοχυρώθηκαν για πρώτη φορά τα Συνταγματικά Δικαιώματα σε ειδικό κεφάλαιο. Πληρέστερη κατοχύρωση υπήρξε στα Συντάγματα του 1927 και 1952 για να φτάσουμε στο ισχύον Σύνταγμα του 1975, όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά τις αναθεωρήσεις του 1986 και 2001. Στο Ελληνικό Σύνταγμα μετά και την τελευταία αναθεώρηση τα συνταγματικά δικαιώματα ρυθμίζονται από τα άρθρα 4 έως 25.

4 .ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Τα Συνταγματικά Δικαιώματα δεν έχουν περιεχόμενο γενικό και αόριστο. Αντίθετα το περιεχόμενό τους είναι ορισμένο και συγκεκριμένο. Οριοθέτηση των Συνταγματικών δικαιωμάτων είναι ο με διατάξεις δικαίου πραγματοποιούμενος καθορισμός του γενικού τους περιεχομένου. Η οριοθέτηση αυτή διακρίνεται σε γενική και ειδική.

Γενική οριοθέτηση είναι ο με γενικές διατάξεις προσδιορισμός του γενικού περιεχομένου του δικαιώματος. Η γενική οριοθέτηση καθορίζεται από τις γενικές Συνταγματικές ρήτρες όπως αυτές καθορίζονται από το άρθρο 5 παρ 1 και 25 του Συντάγματος. Η γενικές οριοθετήσεις αφορούν όλα ανεξαιρέτως τα Συνταγματικά Δικαιώματα και αποτελούν θεμελιώδεις κανόνες της συνολικής έννομης τάξης. Αναλυτικότερα, οι γενικές οριοθετήσεις είναι:

1. τα δικαιώματα των άλλων
2. το ίδιο το Σύνταγμα
3. τα χρηστά ήθη
4. η απαγόρευση καταχρηστικής άσκησης των δικαιωμάτων
5. η κοινωνική οριοθέτηση των δικαιωμάτων

Παράλληλα με την γενική οριοθέτηση που καθορίζεται από τις ανωτέρω αναφερόμενες Συνταγματικές διατάξεις, ισχύουν και ειδικές οριοθετήσεις. Ειδική οριοθέτηση είναι ο με ειδικές διατάξεις προσδιορισμός του γενικού περιεχομένου του δικαιώματος. Οι ειδικές οριοθετήσεις του κάθε δικαιώματος είναι διαφορετικές για κάθε δικαίωμα. Σε αυτού του είδους τις οριοθετήσεις ανήκουν καταρχήν οι από το περιεχόμενο των χρησιμοποιούμενων λέξεων προερχόμενες εννοιολογικές οριοθετήσεις.

Η οριοθετήσεις, γενικές και ειδικές, καθορίζουν το γενικό περιεχόμενο του κάθε δικαιώματος, ουσιαστικά δηλαδή συγκεκριμενοποιούν το περιεχόμενο του. Αν θα μπορούσε σχηματικά κάθε θεμελιώδες δικαίωμα να παρασταθεί με ένα κύκλο, η χάραξη της περιφέρειάς του θα αποτελούσε τη συγκεκριμενοποίησή του, τον προσδιορισμό του. Η οριοθέτηση είναι κάτι εντελώς διαφορετικό από τον περιορισμό, αν και πολλοί συνεχούν τους δυο αυτούς όρους. Περιορισμός ενός δικαιώματος σημαίνει συρρίκνωση του γενικού του περιεχομένου όπως αυτή καθορίζεται από την οριοθέτηση.

Η γενική εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων λαμβάνει χώρα μέσα στα πλαίσια της της Γενικής κυριαρχικής ή κοινωνικής σχέσης. Γενική κυριαρχική σχέση είναι οι σχέση μεταξύ του κράτους και του

πολίτη, ενώ η γενική κοινωνική υπάρχει μεταξύ του κάθε πολίτη και των άλλων φορέων των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Το γενικό περιεχόμενο των δικαιωμάτων είναι το ευρύτερο δυνατό περιεχόμενό τους, το οποίο με την αμυντική του μορφή εφαρμόζεται και στην γενική κυριαρχική σχέση και την γενική κοινωνική σχέση.

Παράλληλα με τη γενική εφαρμογή υπάρχει και η θεσμική εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η θεσμική εφαρμογή είναι η εφαρμογή στο επίπεδο μερικότερης έννομης σχέσης ή θεσμού, είτε ως προς το γενικό είτε ως προς θεσμικό περιεχόμενο, όπως προσδιορίζεται από την σχέση αιτιώδους συνάφειας.

Μέσα στα πλαίσια των γενικών σχέσεων επιτρέπονται μόνο οριοθετήσεις των Συνταγματικών Δικαιωμάτων. Αντίθετα, κατά την θεσμική εφαρμογή των δικαιωμάτων είναι δυνατόν να επιβληθούν περιορισμοί λόγω της αιτιώδους συνάφειας δικαιώματος και θεσμού. Με άλλα λόγια έχουμε θεσμική προσαρμογή των δικαιωμάτων.

5 .ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Τρομοκρατία είναι η συστηματική χρήση βίας (δολοφονίες, βομβιστικές ενέργειες, απειλές για καταστροφές, αεροπειρατείες) εκ μέρους ομάδων, οργανώσεων, μειονοτήτων, ακόμα και στρατών ή μυστικών υπηρεσιών με στόχο να τρομοκρατήσουν λαούς, κυβερνήσεις ή πολιτικούς αντιπάλους, προκειμένου να επιτύχουν τους πολιτικούς τους στόχους.

Η τρομοκρατία δεν είναι κοινωνικό φαινόμενο που απασχολεί αποκλειστικά τις σύγχρονες κοινωνίες. Η τρομοκρατία στην πρώτη της μορφή, με έννοια που προσεγγίζει αυτή που δίνουμε στην εποχή μας, εμφανίστηκε από πολύ παλιά στις κοινωνίες της αρχαιότητας. Ήδη από τη ρωμαϊκή εποχή κυρίως εμφανίζονται συχνά διάφορες μορφές δράσης εκ μέρους πολιτικών ομάδων που σκόπευαν στην εξασφάλιση της εξουσίας.

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα μέσα στην αναταραχή της Γαλλικής Επανάστασης εμφανίστηκε η σύγχρονη έννοια της τρομοκρατίας. Η εθνική συνέλευση της 30^{ης} Αυγούστου του 1793 υιοθέτησε την εφαρμογή ενός συνόλου μέτρων που αφορούσαν τον έλεγχο της συμπεριφοράς των πολιτών και τη σκληρή τιμωρία των κατά παρέκλιση θεσμών που η ίδια η επανάσταση είχε θεσπίσει με τη διακήρυξη των δικαιωμάτων του πολίτη. Τα μέτρα αυτά είχαν τη μορφή της εφαρμογής συνοπτικώς με ελάχιστες εγγυήσεις σύλληψη, κράτηση και εκδίκαση κατηγοριών χωρίς σαφές κατηγορητήριο και εν συνεχεία συνήθως εκτέλεση στη λαιμητόμο. Επικρατούσε τότε η άποψη ότι η τρομοκρατία που προκαλούνταν από τη λαιμητόμο ήταν αναγκαία για τη διατήρηση της Επανάστασης. Η πρακτική αυτή της βίαιης κρατικής τρομοκρατίας που παραβίαζε και αναιρούσε τα δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτη εγκαταλείφθηκε με το θάνατο του εμπνευστού της Ροβεσπιέρου. Ανάλογες μορφές κρατικής τρομοκρατίας θεωρούν πολλοί ότι εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια της σύγχρονης παγκόσμιας ιστορίας σε απολυταρχικά καθεστώτα, όπως της Γερμανίας του Μεσοπολέμου ή της κομμουνιστικής Ρωσίας. Στις μέρες μας αυτή η μορφή της κρατικής τρομοκρατίας τουλάχιστον όσον αφορά τις σύγχρονες αστικές δημοκρατίες που στηρίζονται σε καθολικά νομιμοποιούμενα Συντάγματα, δεν υπάρχει πια.

Τις τελευταίες δεκαετίες το φαινόμενο της τρομοκρατίας γνώρισε φοβερή έξαρση στις Ευρωπαϊκές χώρες. Τρομοκρατικές οργανώσεις, όπως ο Ι.Ρ.Α. στην Μ. Βρετανία, η Ε.Τ.Α στην Ισπανία, η οργάνωση Baader- Meinhoff στην Γερμανία, οι Ερυθρές Ταξιαρχίες στην Ιταλία και βεβαίως η 17 Νοέμβρη και ο Ε.Λ.Α., έσπειραν τον τρόμο στους ευρωπαίους πολίτες. Παράλληλα, στην Παλαιστίνη μετά την ίδρυση του

σύγχρονου Ισραηλινού κράτους το 1948, αναπτύχθηκε εντονότατη τρομοκρατική δράση στην ευρύτερη περιοχή.

Σχεδός όλες αυτές οι τρομοκρατικές οργανώσεις είχαν πολιτικά και κοινωνικά κίνητρα δράσης. Επρόκειτο για επαναστατικούς πυρήνες με λιγότερο ή περισσότερο σαφή ιδεολογία, η οποία ωστόσο πάντοτε κινούταν στον πολιτικό χώρο της ακραίας αριστεράς και απέβλεπαν στην πραγμάτωση μιας ουτοπικής κοινωνικής ανατροπής. Με τις ενέργειές τους επιχειρούσαν πολλές φορές να παρέμβουν ακόμα και άμεσα στην πολιτική ζωή (δολοφονία του πρωθυπουργού της Ιταλίας Άλντο Μόρο από τις Ερυθρές Ταξιαρχίες, δολοφονία του βουλευτή της Ευρυτανίας Π. Μπακογιάννη από την 17 Νοέμβρη), να διαδώσουν τις πολιτικές τους ιδέες και να κερδίσουν τη συμπάθεια της κοινής γνώμης. Σε αυτή την κατηγορία των τρομοκρατικών οργανώσεων ανήκε η 17 Νοέμβρη και ο Ε.Λ.Α., που έδρασαν περίπου 20 χρόνια στην Ελλάδα, πραγματοποιώντας δεκάδες τρομοκρατικά χτυπήματα μέχρι την πρόσφατη εξάρθρωσή τους.

Η άλλη κατηγορία οργανώσεων, στην οποία ανήκει ο Ι.Ρ.Α., η Ε.Τ.Α., και η Ρ.Λ.Ο. είχε ως σκοπό τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα για τη λύτρωση ορισμένων μειονοτήτων. Οι Ιρλανδοί επιζητούσαν την ανεξαρτησία τους από τη Μ. Βρετανία, οι Βάσκοι αυτονομιστές την απόσχισή τους από τον κορμό της Ισπανίας και οι μουσουλμάνοι φανατικοί την επανεγκατάστασή τους στη Λωρίδα της Γάζας και στις άλλες Παλαιστινιακές περιοχές που βρίσκονται υπό ισραηλινή κατοχή.

Όλες αυτές οι οργανώσεις είχαν σαφή αίτια δράσης, κίνητρα και στόχους. Οι έννομες τάξεις προσπαθούσαν κυρίως με κατασταλτικά μέτρα να αντιμετωπίσουν αυτό το νοσηρό κοινωνικό φαινόμενο, αλλά και θεσπίζοντας ειδικούς αντιτρομοκρατικούς νόμους.

Όλα αυτά τα δεδομένα σχετικά με την τρομοκρατία ανατράπησαν άρδην μετά από το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 στις Η.Π.Α. Η τρομοκρατική οργάνωση Αλ Κάιντα αποτελούμενη από Μουσουλμάνους φονταμεταλιστές έπληξε τους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης και το γενικό επιτελείο των Αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων. Το αποτέλεσμα ήταν πάνω από δυο χιλιάδες νεκροί και πολλοί περισσότεροι τραυματίες. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, ο κόσμος μετά από αυτό το χτύπημα δεν είναι πια ίδιος. Οι Η.Π.Α, η μοναδική υπερδύναμη στις μέρες μας, ύπεστη μέσα στην ενδοχώρα μάλιστα το μεγαλύτερο τρομοκρατικό πλήγμα στα παγκόσμια χρονικά.

Με την τρομοκρατική αυτή ενέργεια έχουμε πια εισέλθει σε μια νέα εποχή. Οι τρομοκράτες δεν αρκούνται σε περιορισμένης κλίμακας χτυπήματα επάνω σε προσεκτικά επιλεγμένους στόχους με μια σημειολογία. Κατά τα φαινόμενα έχει αρχίσει να γίνεται πραγματικότητα η από πολλούς αναλυτές αναμενόμενη σύγκρουση των πολιτισμών. Κατά τη θεωρία αυτή, που πρώτος διατύπωσε ο Σάμιουελ Χάντιγκτον, ο δυτικός κόσμος, ο οποίος αποτελείται από τις οικονομικά εύρωστες

αστικές δημοκρατίες που σέβονται τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα περιβάλλοντας τα μέσα σε ένα κράτος δικαίου, έρχονται σε σύγκρουση με τα φτωχά κράτη του τρίτου κόσμου. Τα βαθύτερα αίτια της σύγκρουσης αυτής είναι η οικονομική εκμετάλλευση και η αποστράγγιση των φυσικών πόρων των υπανάπτυκτων χωρών της Ασίας και της Αφρικής, η διαιώνιση του Παλαιστινιακού προβλήματος, που αποτελεί ένα μόνιμο σημείο τριβής από τον Αραβικό και Μουσουλμανικό κόσμο και ο μουσουλμανικός φονταμενταλισμός. Η βαθμιαία συσσώρευση αυτών των προβλημάτων που άρχισαν να δημιουργούνται πριν από αιώνες κατά τη διάλυση της πρώην Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και η αδυναμία δημιουργίας μιας βαλβίδας εκτόνωσης από πλευράς του δυτικού κόσμου οδήγησαν στην τρομακτική αυτή έκρηξη του κύματος τρομοκρατίας που βιώνουμε σήμερα. Το χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου δυστυχώς δεν ήταν ούτε η αρχή αλλά ούτε και το τέλος. Η τρομοκρατική επίθεση στο σιδηροδρομικό δίκτυο της Ισπανίας τον Μάρτιο του 2004 αποτελεί μέρος αυτής της δράσης. Όπως φαίνεται η έξαρση αυτή της τρομοκρατίας είναι ακόμα εν εξελίξει.

Οι αντιδράσεις της λαβωμένης υπερδύναμης υπήρξαν άμεσες και ακαριαίες. Πρώτη ενέργεια ήταν η έρευνα για να βρεθούν τα ίχνη των τρομοκρατών και ακολούθησε η στρατιωτική επέμβαση στο Αφγανιστάν, μήτρα της οργάνωσης Αλ Κάιντα. Ο Αμερικανός πρόεδρος κήρυξε ανελέητο πόλεμο κατά των τρομοκρατών και των υποστηρικτών τους, ενώ υπήρξε και ψήφισμα από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών σχετικό με τη καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Η πιο σημαντική εξέλιξη ήταν αναμφισβήτητα ο νέος αντιτρομοκρατικός νόμος που έγινε γνωστός ως U.S.A Patriot Act. Το νομοθέτημα αυτό δεν ήταν εντελώς νέο, αλλά αποτελούσε προσθήκη στον παλαιότερο Antiterrorism and Effective Death Penalty of Act. Ο U.S.A Patriot Act ένα χρόνο αργότερα εμπλουτίστηκε με τον Homeland Act. Οι νόμοι αυτοί παρέχουν τη δυνατότητα στις Αμερικανικές διωκτικές αρχές να δρουν ανεξέλεγκτα και με το πρόσχημα της τρομοκρατικής απειλής να παραβιάζουν τα Συνταγματικά δικαιώματα των πολιτών. Με αυτούς τους νόμους οι Η.Π.Α ουσιαστικά έχουν εισέλθει σε μια νέου Μακαρθικού τύπου εποχή και με την κοινή γνώμη να μην αντιδρά εξαιτίας του κλίματος φόβου που καλλιεργείται και από τα Αμερικανικά μέσα ανημέρωσης. Μέσα από τη σταδιακή αυτή περιστολή των ατομικών ελευθεριών αρχίζει να διαμορφώνεται μια μορφή ενός ολοκληρωτικού καθεστώτος αφού η θεμελιώδης για τη δημοκρατική λειτουργία έννοια των ατομικών δικαιωμάτων τίθεται υπό αίρεση. Το χειρότερο πάντως είναι πως οι Η.Π.Α επιχειρούν να συμπαρασύρουν σε αυτή την πορεία τα κράτη που βρίσκονται υπό την επιρροή τους. Γίνεται από μέρους τους μια οργανωμένη προσπάθεια «εξαγωγής» αυτής της νομοθεσίας σε άλλες χώρες με τη μορφή

διπλωματικών πιέσεων ή μέσω Διεθνών οργανισμών. Απόρροια όλων όσων αναφέρονται παραπάνω αποτελούν και οι δυο ελληνικοί αντιτρομοκρατικοί νόμοι που ψηφίστηκαν την τελευταία τριετία. Γεννήθηκαν μέσα σε αυτό το έντονο κλίμα φόβου της τρομοκρατίας και αρκετοί ισχυρίζονται ότι και στην Ελλάδα με τους νόμους αυτούς είναι δυνατή η περιστολή των Συνταγματικών Δικαιωμάτων.

6 .Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

Το φαινόμενο της τρομοκρατίας δεν είναι άγνωστο στην Ελλάδα. Όπως και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες μετά το τέλος του Β παγκοσμίου πολέμου, έτσι και στην Ελλάδα, το νοσηρό αυτό φαινόμενο κοινωνικής παθογένειας έκανε την εμφάνισή του, απόρροια των παγκόσμιων πολιτικοοικονομικών συγκυριών της ψυχροπολεμικής εποχής. Στον Ελληνικό χώρο το φαινόμενο της τρομοκρατίας απέκτησε οργανωμένη μορφή μετά τη μεταπολίτευση, κυρίως μετά από τη δράση των οργανώσεων της 17 Νοέμβρη και του Ε.Λ.Α.

Αρχικά οι Ελληνικές κυβερνήσεις, μη έχοντας αντιληφθεί το μέγεθος και τη σημασία του προβλήματος θα μπορούσε να πει κανείς πως το αντιμετώπισαν με κάποια αδιαφορία, ψηφίζοντας μόνο και κυρώνοντας διεθνείς συμβάσεις. Την πρώτη αυτή περίοδο που δεν έχει γίνει αισθητό ακόμα το μέγεθος της τρομοκρατικής απειλής επικρατεί η αντίληψη στους πολιτικούς και στους νομικούς κύκλους ότι η κοινή ποινική νομοθεσία επαρκεί για την ανάσχεση και την αντιμετώπιση των τρομοκρατών.

Ήταν αναγκαίο να περάσουν τέσσερα χρόνια από τη γέννηση οργανωμένης τρομοκρατίας στην Ελλάδα, χρόνια εδραίωσης και ωρίμανσής της, για να φανεί η ανεπάρκεια και η ουσιαστική έλλειψη δικαιοδοσίας, αλλά και πληρότητας του κοινού ποινικού δικαίου. Κάτω από αυτές τις συνθήκες και μέσα στο γενικότερο παγκόσμιο κλίμα φόβου τρομοκρατίας ψηφίστηκε από τη βουλή ο ν.774/78 «Περί καταστολής της Τρομοκρατίας». Ο νόμος αυτός παρουσιάστηκε ως ειδικός ποινικός νόμος και κατά τον εισηγητή του ευαγγελιζόταν ότι θα κάλυπτε τις ανεπάρκειες του υπάρχοντος νομικού πλαισίου και θα ανταποκρινόταν στις ανάγκες της νέας κοινωνικής πραγματικότητας. Ο νόμος αυτός παρά τη σφοδρή αντίδραση της αντιπολίτευσης που εστίασε την κριτική της στην έλλειψη του καθορισμού της τρομοκρατίας, ψηφίστηκε από το κυβερνών κόμμα. Ο ν.774/78 διατηρήθηκε σε ισχύ έως το 1983, οπότε και καταργήθηκε.

Επόμενοι σταθμοί στην εξέλιξη της αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας στην Ελλάδα αποτέλεσαν η κύρωση από το ελληνικό κοινοβούλιο της Διεθνούς Σύμβασης για την πρόληψη και τιμωρία των εγκλημάτων που στρέφονται κατά των Διεθνώς Προστατευόμενων Προσώπων και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την καταστολή της τρομοκρατίας.

Μετά τη δολοφονία του πολιτικού Παύλου Μπακογιάννη από την τρομοκρατική οργάνωση 17 Νοέμβρη ψηφίστηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο ο ν.1916/90 «Για την απαγόρευση δημοσίευσης προκηρύξεων τρομοκρατών και τρομοκρατικών οργανώσεων». Πρόθεση του νόμου αυτού ήταν να φέρει ένα καίριο πλήγμα στη δράση των τρομοκρατικών οργανώσεων. Έχοντας ως δεδομένο την μετά από κάθε τρομοκρατικό χτύπημα αποστολή προκήρυξης στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ήταν ολοφάνερη η πρόθεση των τρομοκρατών να προβάλουν τις όποιες απόψεις τους πάνω σε θέματα ή γεγονότα του παρελθόντος ή της επικαιρότητας ή και να παρέμβουν άμεσα στο πολιτικό σκηνικό τραβώντας επάνω τους τα φώτα της δημοσιότητας με μια τρομοκρατική ενέργεια. Με την ψήφιση του ν.1916/90 και την απαγόρευση δημοσίευσης των τρομοκρατικών προκηρύξεων επιχειρήθηκε να διασπαστεί η έμμεση επικοινωνία ανάμεσα στους τρομοκράτες και την κοινωνία μέσω του τύπου, έτσι ώστε πλήττοντας έναν από τους στόχους τους, τη διάδοση των ιδεών τους, να περιορίσουν τουλάχιστον τη δράση τους, εφόσον αυτή θα ήταν πλέον άνευ αντικειμένου.

Ο νόμος αυτός συνάντησε την αντίδραση της τότε αντιπολίτευσης και φυσικά σύσσωμου του τύπου. Σε αμιγώς νομικό επίπεδο θεωρήθηκε από το σύνολο σχεδόν του νομικού κόσμου ως αντισυνταγματικός. Ειδικότερα θεωρήθηκε ότι η απαγόρευση δημοσιεύσεως ακόμα και των τρομοκρατικών προκηρύξεων παραβιάζει ευθέως το Συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου. Το άρθρο 14 παρ.2 του Συντάγματος απαγορεύει τη λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο. Η συνταγματική αυτή επιταγή που έχει απόλυτη ισχύ παραβιάζόταν από τον εν λόγω νόμο. Ο ν.1916/90 δεν έφερε κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ενώ απέδειξε αυτό που ήταν ήδη γνωστό και στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ότι οι τρομοκρατικές οργανώσεις επιζητούν την κάλυψη των ενεργειών και του σκεπτικού τους από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, χωρίς όμως η δράση τους να καθορίζεται από το στοιχείο αυτό. Ο νόμος αυτός καταργήθηκε το Δεκέμβριο του 1993.

Το σημαντικότερο νομοθέτημα για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας αποτελεί ο ν.2928/2001. Αν και ούτε ο νόμος αυτός έδωσε ορισμό, έστω και έμμεσο, της έννοιας του τρομοκράτη και της τρομοκρατικής οργάνωσης, αποτέλεσε την καλύτερη νομικά έως τότε προσπάθεια να καταπολεμηθεί η κοινωνική αυτή μάστιγα. Αυτός άλλωστε έμελλε να είναι και ο ισχύον νόμος όταν εξαρθρώθηκαν οι οργανώσεις 17 Νοέμβρη και Ε.Λ.Α.

Μέτα το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 στις Η.Π.Α παρατηρήθηκε μεγάλη κινητικότητα σχετικά με την αντιμετώπιση της νέου είδους τρομοκρατικής απειλής σε Διεθνές

επίπεδο. Κορυφαίες στιγμές αυτής κινητοποίησης ήταν : Η Απόφαση πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της τρομοκρατίας του Συμβουλίου Υπουργών, όπου έγινε μια σημαντική προσπάθεια ορισμού των τρομοκρατικών πράξεων και η Συμφωνία ανάμεσα στις Η.Π.Α και την Ευρωπαϊκή Ένωση για αμοιβαία δικαστική συνδρομή.

Τελευταία εξέλιξη σε νομικό επίπεδο αποτελεί η ψήφιση του ν. 3251/2004, του οποίου η σχέση με τα ατομικά δικαιώματα αποτελεί το αντικείμενο της παρούσης έρευνας.

7 .Ο v. 3251/2004

Πρόσφατα, τον Ιούλιο του 2004 ψηφίστηκε ο εν λόγω νόμος που αφορά τη θέσπιση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης και την τροποποίηση του ν. 2928/2001 για τις εγκληματικές οργανώσεις.

Άρθρο 40

Διατάξεις ουσιαστικού ποινικού δικαίου

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Ν. 2928/2001

ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Μετά το άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 του Ν. 2928/2001, προστίθεται άρθρο 187Α και το άρθρο 187Α, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 2 του Ν. 2928/2001, λαμβάνει τον αριθμό 187Β. Το άρθρο 187Α έχει ως εξής:

"Άρθρο 187Α

Τρομοκρατικές πράξεις

1. Όποιος, με εξαίρεση των περιπτώσεων που ορίζονται στην παράγραφο 8, τελεί ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω εγκλήματα:

α') ανθρωποκτονία με πρόθεση (άρθρο 299),

β') βαριά σωματική βλάβη (άρθρο 310),

γ') θανατηφόρα βλάβη (άρθρο 311),

δ') αρπαγή (άρθρο 322),

ε') αρπαγή ανηλίκων (άρθρο 324),

στ') διακεκριμένη φθορά ξένης ιδιοκτησίας (άρθρο 382 παρ. 2),

ζ') εμπρησμό (άρθρο 264),

η') εμπρησμό σε δάση (άρθρο 265),

θ') πλημμύρα (άρθρο 268),

ι') έκρηξη (άρθρο 270),

ία') παραβάσεις σχετικές με τις εκρηκτικές ύλες (άρθρο 272),

ιβ') κοινώς επικίνδυνη βλάβη (άρθρο 273),

ιγ') άρση ασφαλιστικών εγκαταστάσεων (άρθρο 275),

ιδ') πρόκληση ναυαγίου (άρθρο 277),

ιέ') δηλητηρίαση πηγών και τροφίμων (άρθρο 279),

ιστ') νοθεία τροφίμων (άρθρο 281 παρ. 1),

ιζ') διατάραξη της ασφάλειας των συγκοινωνιών (άρθρο 290),

ιη') διατάραξη της ασφάλειας σιδηροδρόμων, πλοίων και αεροσκαφών (άρθρο 291),

ιθ') τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1 του άρθρου 8 του Ν.Δ. 181/1974 "Περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών" (ΦΕΚ 347 Α'),

κ') τα προβλεπόμενα στα άρθρα 161, 162, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 173, 174, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184 και 186 του Κώδικα Αεροπορικού Δικαίου που κυρώθηκε με το Ν. 1815/1988 (ΦΕΚ250 Α'),

κα') τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 15 και στις παραγράφους 1 και 3 του άρθρου 17 Ν. 2168/1993 "Ρύθμιση θεμάτων που αφορούν όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες, εκρηκτικούς μηχανισμούς και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ 147 Α'),

κβ') τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 4 του Ν. 2991/2002 "Εφαρμογή Σύμβασης απαγόρευσης χρήσης κ.λπ. χημικών όπλων" (ΦΕΚ 35 Α'), με τρόπο ή σε έκταση ή υπό συνθήκες που είναι δυνατό να βλάψουν σοβαρά μια χώρα ή έναν διεθνή οργανισμό και με σκοπό να εκφοβίσει σοβαρά έναν πληθυσμό ή να εξαναγκάσει παρανόμως δημόσια αρχή ή διεθνή οργανισμό να εκτελέσει οποιαδήποτε πράξη ή να απόσχει από αυτήν ή να βλάψει σοβαρά ή να καταστρέψει τις θεμελιώδεις συνταγματικές, πολιτικές, οικονομικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού τιμωρείται.

ι) Με ισόβια κάθειρξη αν η προβλεπόμενη ποινή για ένα από τα εγκλήματα του καταλόγου που περιλαμβάνονται στα στοιχεία α' έως κβ' είναι ισόβια κάθειρξη. Στην περίπτωση αυτή η πράξη παραγράφεται μετά από τριάντα χρόνια.

Αν επιβληθεί η ποινή της ισόβιας κάθειρξης εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 105 μέχρι 110, εφόσον ο καταδικασθείς έχει εκτίσει ποινή είκοσι πέντε ετών.

ιι) Με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν η προβλεπόμενη ποινή για ένα από τα εγκλήματα του καταλόγου που περιλαμβάνονται στα στοιχεία α' έως κβ' είναι πρόσκαιρη ποινή καθειρξέως.

ιιι) Με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών αν η προβλεπόμενη ποινή για ένα από τα εγκλήματα του καταλόγου που περιλαμβάνονται στα στοιχεία α' έως κβ' είναι ποινή φυλάκισης.

Αν η τρομοκρατική πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο περισσότερων ανθρώπων εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 94 παράγραφος 1.

2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των άρθρων 134 έως 137.

3. Όποιος, με εξαίρεση των περιπτώσεων που ορίζονται στην παράγραφο 8, απειλεί σοβαρά με την τέλεση του κατά την παράγραφο 1 εγκλήματος και έτσι προκαλεί τρόμο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Η απόπειρα του εγκλήματος αυτού δεν είναι αξιόποινη.

4. Με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών τιμωρείται όποιος συγκροτεί ή εντάσσεται ως μέλος σε δομημένη και με διαρκή δράση ομάδα από τρία ή περισσότερα πρόσωπα που δρουν από κοινού με σκοπό να τελήσει το έγκλημα της παραγράφου 1 (τρομοκρατική οργάνωση). Η κατασκευή, προμήθεια ή κατοχή όπλων, εκρηκτικών υλών και χημικών ή βιολογικών υλικών ή υλικών που εκπέμπουν επιβλαβείς για τον άνθρωπο ακτινοβολίες προς εξυπηρέτηση των σκοπών της τρομοκρατικής οργάνωσης συνιστά επιβαρυντική περίπτωση. Η μη τέλεση από την τρομοκρατική οργάνωση οποιουδήποτε από τα εγκλήματα του καταλόγου που περιλαμβάνονται στα στοιχεία α' έως κβ' της παραγράφου 1 συνιστά ελαφρυντική περίπτωση.

5. Όποιος διευθύνει την κατά την προηγούμενη παράγραφο τρομοκρατική οργάνωση τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

6. Όποιος για να διευκολύνει την τέλεση πράξεως κατά την παράγραφο 4 παρέχει πληροφορίες ή υλικά μέσα ή με οποιονδήποτε τρόπο εισπράττει ή διαθέτει κεφάλαια υπό την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 1 της Διεθνούς Σύμβασης για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (που κυρώθηκε με το Ν. 3034/2002, ΦΕΚ 168 Α') ή παρέχει οικονομικά μέσα με οποιονδήποτε τρόπο, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.

7. Όποιος για να προπαρασκευάσει το έγκλημα της παραγράφου 1 διαπράττει διακεκριμένη κλοπή (άρθρο 374), ληστεία (παράγραφοι 1 και 3 του άρθρου 380), πλαστογραφία (άρθρο 216) που αφορά δημόσιο έγγραφο ή εκβίαση (άρθρο 385) τιμωρείται με κάθειρξη, εκτός αν η εκβίαση τιμωρείται με μεγαλύτερη ποινή. Αν η πράξη που τελέσθηκε είναι πλημμέλημα, επιβάλλεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών ετών.

8. Δεν συνιστά τρομοκρατική πράξη κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων του άρθρου αυτού η τέλεση ενός ή περισσότερων από τα εγκλήματα των προηγούμενων παραγράφων, αν εκδηλώνεται ως προσπάθεια εγκαθίδρυσης δημοκρατικού πολιτεύματος ή διαφύλαξης ή αποκατάστασης αυτού ή ως δράση υπέρ της ελευθερίας με την έννοια του άρθρου 5 παρ. 2 του Συντάγματος ή αποσκοπεί στην άσκηση θεμελιώδους ατομικής, πολιτικής ή συνδικαλιστικής ελευθερίας ή άλλου δικαιώματος προβλεπόμενου στο Σύνταγμα ή στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (Ν.Δ. 53/1974, ΦΕΚ 256 Α').

9. Η παράγραφος 2 του άρθρου 187 ισχύει και για τα εγκλήματα των προηγούμενων παραγράφων."

2. Οι δύο πρώτες παράγραφοι του άρθρου 187B του Ποινικού Κώδικα τροποποιούνται ως εξής:

"1. Αν κάποιος από τους υπαιτίους των πράξεων της συγκρότησης εγκληματικής οργάνωσης ή συμμορίας ή της συμμετοχής σε αυτές κατά τις παραγράφους 1 και 3 του άρθρου 187 ή της συγκρότησης τρομοκρατικής οργάνωσης ή της συμμετοχής σε αυτήν κατά την παράγραφο 4 του άρθρου 187Α καταστήσει δυνατή με αναγγελία στην αρχή την πρόληψη της διάπραξης ενός από τα σχεδιαζόμενα εγκλήματα ή με τον ίδιο τρόπο συμβάλει ουσιωδώς στην εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης ή της συμμορίας ή της τρομοκρατικής οργάνωσης, απαλλάσσεται από την ποινή για τις πράξεις αυτές.

Αν δεν έχει ακόμη ασκηθεί ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών με αιτιολογημένη διάταξη του απέχει από την άσκηση της ποινικής δίωξης και υποβάλλει τη δικογραφία στον

εισαγγελέα εφετών, ο οποίος ενεργεί σύμφωνα με το άρθρο 43 παράγραφος 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

2. Αν στην περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου ο υπαίτιος έχει τελέσει κάποιο από τα επιδιωκόμενα εγκλήματα των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 187 ή έχει τελέσει κάποιο από τα εγκλήματα της παραγράφου 1 του άρθρου 187Α, το δικαστήριο επιβάλλει σε αυτόν ποινή ελαττωμένη κατά το άρθρο 83. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις το δικαστήριο, εκτιμώντας όλες τις περιστάσεις και ιδίως την επικινδυνότητα της εγκληματικής οργάνωσης, της συμμορίας ή της τρομοκρατικής οργάνωσης, την έκταση της συμμετοχής του υπαιτίου σε αυτήν και το βαθμό της συμβολής του στην εξάρθρωση της, μπορεί να διατάξει την αναστολή της εκτέλεσης της ποινής για τρία έως δέκα έτη, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των άρθρων 99 έως 104."

3. Η περίπτωση α' του άρθρου 8 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

"α) εσχάτη προδοσία, προδοσία της χώρας που στρέφεται κατά του Ελληνικού Κράτους και τρομοκρατικές πράξεις (άρθρο 187Α)."

Άρθρο 41

Ευθύνη νομικών προσώπων

1. Αν κάποιο από τα εγκλήματα του άρθρου 40 του παρόντος τελέσθηκε για λογαριασμό νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με υπαιτιότητα οποιουδήποτε φυσικού προσώπου, που ενεργεί είτε ατομικά, είτε ως μέλος οργάνου αυτού του νομικού προσώπου και ασκεί εντός του νομικού προσώπου διευθυντική εξουσία η οποία στηρίζεται σε: α) εξουσία αντιπροσώπευσης του νομικού προσώπου ή β) εξουσία λήψης αποφάσεων εξ ονόματος του νομικού προσώπου ή γ) εξουσία ασκήσεως ελέγχου εντός του νομικού προσώπου, σε αυτό το νομικό πρόσωπο επιβάλλονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού οι εξής διοικητικές κυρώσεις: α) οριστική ή προσωρινή για χρονικό διάστημα από έναν μήνα έως δύο έτη αφαίρεση της άδειας λειτουργίας της επιχείρησης ή, αν τέτοια άδεια δεν προβλέπεται από το νόμο, απαγόρευση της άσκησης της επιχειρηματικής της δραστηριότητας, β) οριστικός ή προσωρινός για το ίδιο χρονικό διάστημα αποκλεισμός από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις ή από δημόσιους διαγωνισμούς, γ) διοικητικό πρόστιμο από 20.000 έως 3.000.000 ευρώ.

2. Αν κάποιο από τα εγκλήματα του άρθρου 40 του παρόντος νόμου τελέσθηκε για λογαριασμό νομικού προσώπου από ένα ιεραρχικά κατώτερο στέλεχος, λόγω αμέλειας ενός από τα διευθυντικά στελέχη της προηγούμενης παραγράφου ως προς την εποπτεία ή τον έλεγχο του ιεραρχικά κατώτερου στελέχους επιβάλλονται οι ακόλουθες διοικητικές κυρώσεις: α) προσωρινή για χρονικό διάστημα από δέκα ημέρες έως έξι μήνες αφαίρεση της άδειας λειτουργίας της επιχείρησης ή, αν τέτοια άδεια δεν προβλέπεται από το νόμο, απαγόρευση της άσκησης της επιχειρηματικής της δραστηριότητας, β) προσωρινός για το ίδιο χρονικό διάστημα αποκλεισμός από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις ή από δημόσιους διαγωνισμούς, γ) διοικητικό πρόστιμο από 10.000 έως 1.000.000 ευρώ.

3. Για τη σωρευτική ή διαζευκτική επιβολή των κυρώσεων που προβλέπονται στις προηγούμενες παραγράφους και για την επιμέτρηση των κυρώσεων λαμβάνονται υπόψη ιδίως η βαρύτητα της παράβασης, ο βαθμός της υπαιτιότητας, η οικονομική επιφάνεια του νομικού προσώπου ή της επιχείρησης και οι περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης.

Άρθρο 42

Διατάξεις δικονομικού ποινικού δικαίου

1. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 253Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως προστέθηκε με το Ν. 2928/2001, τροποποιείται ως εξής:

"Ειδικά για τις αξιόποινες πράξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 187 και για τις αξιόποινες πράξεις του άρθρου 187Α του Ποινικού Κώδικα η έρευνα μπορεί να συμπεριλάβει και τη διενέργεια:".

2. Η παράγραφος 2 του άρθρου 253Α αντικαθίσταται ως εξής:

"2. Οι ανακριτικές πράξεις της προηγούμενης παραγράφου διεξάγονται μόνο:

α) αν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις ότι έχει τελεσθεί αξιόποινη πράξη των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 187 ή αξιόποινη πράξη του άρθρου 187Α του Ποινικού Κώδικα,

β) αν η εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης ή η εξιχνίαση των τρομοκρατικών πράξεων του άρθρου 187Α είναι διαφορετικά αδύνατη ή ιδιαίτερος δυσχερής."

3. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 200Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας τροποποιείται ως εξής:

" 1. Όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι ένα πρόσωπο έχει τελέσει κακούργημα με χρήση βίας ή κακούργημα που στρέφεται κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή κακούργημα της παραγράφου 1 του άρθρου 187 ή του άρθρου 187Α του Ποινικού Κώδικα, το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο μπορεί να διατάξει ανάλυση του δεοξυριβονουκλεϊκού οξέος (Deoxyribonucleic Acid - D.N.A.) προς το σκοπό της διαπίστωσης της ταυτότητας του δράστη του εγκλήματος αυτού."

4. Η παράγραφος 5 του άρθρου 111 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 12 του Ν. 1897/1990 και τροποποιήθηκε με το Ν. 2928/2001, αντικαθίσταται ως εξής:

"5. Τα κακούργηματα της πειρατείας, τα κακούργηματα κατά της ασφάλειας της σιδηροδρομικής ή υδάτινης συγκοινωνίας ή της αεροπλοΐας που προβλέπονται στον Ποινικό Κώδικα ή σε ειδικούς ποινικούς νόμους, τα κακούργηματα που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 187 και στο άρθρο 187Α του Ποινικού Κώδικα, καθώς και τα συναφή με αυτά πλημμελήματα και κακούργηματα, έστω και αν τα τελευταία τιμωρούνται βαρύτερα από τα ως άνω κύρια κακούργηματα."

5. Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 7 του Ν. 2928/2001 τροποποιείται ως εξής:

"Η περάτωση της κύριας ανάκρισης για τα κακούργηματα των άρθρων 187 και 187Α του Ποινικού Κώδικα κηρύσσεται από το συμβούλιο εφετών."

6. Οι διατάξεις των άρθρων 9 και 10 του Ν. 2928/2001 εφαρμόζονται και για τις αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται στο άρθρο 187Α του Ποινικού Κώδικα.

Άρθρο 43

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεση του ως νόμου του Κράτους.

Ο προυπάρχων ν.2928/2001 στόχευε στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Μελετώντας κανείς το κείμενό του διαπιστώνει ότι παρεκκλίνει από τον αρχικό του στόχο και καταλήγει να στοχεύει στην αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, μολονότι είναι πασιφανές ότι η πολιτική τρομοκρατία δεν έχει ουδεμία σχέση με το οργανωμένο έγκλημα. Ο νομοθέτης φάνηκε άτολμος και δεν έκανε καμία αναφορά ούτε στο οργανωμένο έγκλημα ούτε στην τρομοκρατική δράση ούτε καν σκιαγραφώντας τα ορίζοντας μερικά έστω από τα βασικά χαρακτηριστικά τους. Αυτή ακριβώς την έλλειψη θάρρους έρχεται να καλύψει ο νέος αντιτρομοκρατικός νόμος.

Οι καινοτομίες του νόμου είναι:

1. Δίδεται ο ορισμός της τρομοκρατικής πράξης
2. Θεσμοθετείται η ποινική αντιμετώπιση μιας νέας έννοιας, του ατομικού τρομοκράτη
3. Επεκτείνεται η παραγραφή των αδικημάτων που σχετίζονται με την τρομοκρατία από τα 20 χρόνια, που είναι το ανώτατο όριο

παραγραφής που προβλέπεται από τον Ποινικό Κώδικα, στα 30 χρόνια.

4. Διώκεται και ο ύποπτος τρομοκρατικής πράξης
5. Δεν τιμωρείται η απόπειρα
6. Θεσπίζεται η ευθύνη νομικού προσώπου

Την μεγαλύτερη καινοτομία του νόμου αυτού αποτελεί, όπως αναφέρεται και παραπάνω, ο καθορισμός της έννοιας της τρομοκρατικής πράξης και του τρομοκράτη στο άρθρο 40 του ν. 3251/2004, που τροποποιεί το άρθρο 187Α του Ποινικού Κώδικα και προσθέτει το άρθρο 187Β του Ποινικού Κώδικα.

Με τη θέσπιση του καταλόγου αυτού των τρομοκρατικών πράξεων που προβλέπονται από το άρθρο 187Α δίδεται επιτέλους απάντηση στο ερώτημα που επί δεκαετίες απετέλεσε αντικείμενο σφοδρών συζητήσεων στον νομικό κόσμο σχετικά με τον ορισμό της τρομοκρατίας. Η διάρθρωση του καταλόγου αυτού των τρομοκρατικών πράξεων διαμορφώθηκε μέσα στα όρια που έθεσαν η Ευρωπαϊκή Ένωση με την απόφαση πλαίσιο του συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 13^{ης} Ιουνίου 2002 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, που μνημονεύεται και ανωτέρω. Παρά τις όποιες δυσκολίες του ορισμού της έννοιας της τρομοκρατίας και τις εγγενείς αδυναμίες ενός τέτοιου εγχειρήματος ο νέος νόμος τολμά, στέκεται απέναντι στο πρόβλημα και παίρνει θέση.

Με τον ορισμό της τρομοκρατίας δεν επιχειρείται η τιμώρηση πράξεων, οι οποίες διαφορετικά θα έμεναν ατιμώρητες, αλλά η οριοθέτηση μιας κατηγορίας ήδη αξιόποινων πράξεων. Ο νομοθέτης επιχειρεί να καταστήσει διακριτή την απαξία των συγκεκριμένων τρομοκρατικών ενεργειών που απαριθμούνται στον κατάλογο, όταν αυτές τελούνται μέσα στα πλαίσια της τρομοκρατικής δράσης έναντι όλων των υπολοίπων αξιόποινων πράξεων αντίστοιχες ίσως και μεγαλύτερης βαρύτητας. Στην περίπτωση της τρομοκρατικής δράσης ο νομοθέτης επιθυμεί να προσδώσει αυξημένο άδικο, μια επιπρόσθετη «ποσότητα» αδικού που δεν είναι δυνατόν να είναι ίση με αυτή που προκύπτει από μια ανεξάρτητη και εγκληματική δράση. Τα αίτια που οδηγούν σε αυτήν την κατεύθυνση είναι η αυξημένη απαξία της τρομοκρατικής ενέργειας. Με μια τρομοκρατική ενέργεια δεν πλήττεται απλά ένα έννομο αγαθό, π.χ. της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας ή της ελευθερίας, που τιμωρείται με τις διατάξεις των άρθρων 299 ή 310 ή 322 του Ποινικού Κώδικα αντιστοίχως, αλλά επιπλέον προσβάλλεται και ένα ακόμα σπουδαίο έννομο αγαθό που αφορά όλα τα υποκείμενα δικαίου, η δημόσια τάξη. Η ύπαρξη και η δράση τρομοκρατικών οργανώσεων αποτελεί μια διαρκή απειλή για το πολιτικό και κοινωνικό σύστημα της χώρας. Η ύπαρξη της τρομοκρατίας υπονομεύει το πολιτικό σύστημα και

συνεπώς αποτελεί μια ακόμα πιο έντονη προσβολή της δημόσιας τάξης, κυρίως σε ό,τι αφορά την πολιτειακή όψη αυτού του έννομου αγαθού.

Κατά τη συζήτηση του εν λόγω νομοσχεδίου στη Βουλή υπήρξαν σφοδρές αντιδράσεις σχετικά με τη σαφήνεια του ορισμού της τρομοκρατίας, που θέτει ο νομοθέτης. Οι περισσότεροι ομιλητές της αντιπολίτευσης υποστήριζαν ότι αυτή η ασάφεια αποτελεί μια κερκόπορτα στην έννομη τάξη που απειλεί τα Συνταγματικά δικαιώματα των πολιτών. Ο αρμόδιος Υπουργός και Εισηγητής του νομοσχεδίου απαντώντας, κατά τη διάρκεια της συζήτησης στη Βουλή, τόνισε ότι η απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, στη διαμόρφωση της οποίας συμμετείχε και η Ελλάδα και υλοποίηση της οποίας αποτελεί ο ν. 3251/2004, ήταν δεσμευτική ως προς το σκέλος του ορισμού. Αυτό συνέβη προκειμένου να υπάρξει σύγκλιση των δικαιικών ρυθμίσεων πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα, έτσι ώστε να μην παρουσιάζονται αποκλίσεις του ορισμού μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επομένως δεν υπήρχαν πολλά περιθώρια για νέα αυτόβουλη διαμόρφωση του ορισμού της τρομοκρατίας από τον Έλληνα νομοθέτη. Ανάλογοι χαρακτηρισμοί και επίθετα που χρησιμοποιούνται στον ορισμό της τρομοκρατίας υπάρχουν ήδη στον Ποινικό Κώδικα για να οριοθετήσουν εννοιολογικά και άλλα εγκλήματα ή διαβαθμίσεις ποινικής απαξίωσης. Δεν ήταν δυνατόν να αποσαφηνιστεί η σύνθετη και πολύπλοκη έννοια της τρομοκρατίας χωρίς τη χρήση αυτών των χαρακτηρισμών. Προς άρση κάθε αμφιβολιών και αμφισβήτησης της έννοιας της τρομοκρατίας έχουμε ίσως για πρώτη φορά έναν νόμο όχι απλά να ορίζει μια έννοια, εν προκειμένω την έννοια της τρομοκρατίας, αλλά ταυτόχρονα ορίζει και τι δεν είναι τρομοκρατία.

Η αναγνώριση της δυνατότητας τέλεσης τρομοκρατικής πράξης ακόμα και όταν διαπράττεται από μεμονωμένο άτομο αποτελεί έναν ακόμα νεωτερισμό που εισήγαγε ο ν. 3251. Αμφισβητείται από πολλούς το αν η συμβατότητα του ατομικού τρομοκράτη με την έννοια της τρομοκρατίας. Η έννοια της τρομοκρατίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την έννοια της τρομοκρατικής οργάνωσης. Η επιστημονική επιτροπή της Βουλής χαρακτήρισε τη ρύθμιση ως ορθή, καθώς τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα επιτρέπουν ακόμα και σε ένα μεμονωμένο τρομοκράτη να επιφέρει σοβαρότατα μαζικά πλήγματα κατά της έννομης τάξης, πολύ βαρύτερα από αυτά που επέφεραν πολυπληθείς τρομοκρατικές οργανώσεις τις προηγούμενες δεκαετίες. Δυστυχώς στη σύγχρονη εποχή το μέγεθος της τρομοκρατικής απειλής δεν είναι αναγκαία συνάρτηση του αριθμού των ατόμων που συμμετέχουν στην πραγμάτωσή της. Μια στοιχειώδης ομάδα ατόμων (τουλάχιστον δυο) με κοινό στόχο συνιστά ένα *minimum* προϋπόθεσης ύπαρξης τρομοκρατίας. Η καθιέρωση του

ατομικού τρομοκράτη και η ποινική αντιμετώπισή του εγείρει σε πολλές περιπτώσεις ζήτημα παραβίασης ατομικών δικαιωμάτων.

Όσον αφορά το θέμα της επιμήκυνσης της παραγραφής των αδικημάτων που σχετίζονται με την τρομοκρατία, για πρώτη φορά στην ελληνική έννομη τάξη θεσπίζονται τόσο μακρά όρια παραγραφής. Το σκεπτικό της καθιέρωσης της ήδη ισχύουσας εικοσαετούς ανώτατης παραγραφής ήταν η μη διατάραξη της κοινωνικής ειρήνης από αδικήματα τόσο παλαιά, αλλά και η εύλογη δυσχέρεια συλλογής αποδείξεων μετά από ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Ωστόσο, οι πρόσφατες δίκες της 17 Νοέμβρη και του Ε.Λ.Α απέδειξαν ότι σε διαρκή εγκλήματα με τόσο ειδική νομική φύση όπως η τρομοκρατία η εικοσαετής παραγραφή αποδεικνύεται ανεπαρκής. Γι' αυτό λοιπόν κρίθηκε αναγκαία η εν λόγω επέκταση της παραγραφής στα 30 έτη.

8. Ο ν.3259/2004 ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Καθοριστική είναι η παράγραφος 8 του άρθρου 40, που κατοχυρώνει πλήρως τα δημοκρατικά δικαιώματα και τους κοινωνικούς αγώνες, διαχωρίζοντας ξεκάθαρα την τρομοκρατική παράνοια από τη δημοκρατική διεκδίκηση. Το άρθρο αυτό καθορίζει ακριβώς τι δεν είναι τρομοκρατία, με άλλα λόγια προσεγγίζει αφαιρετικά την έννοια αυτή και ολοκληρώνει τον ορισμό. Είναι αυτό το άρθρο που διαχωρίζει για παράδειγμα, τη νόμιμη συνδικαλιστική δράση από την τρομοκρατία, προστατεύοντας έτσι τη συνδικαλιστική ελευθερία. Αυτή ακριβώς η διάταξη αποτελεί το θεματοφύλακα και τον προστάτη των Συνταγματικών δικαιωμάτων που φαίνεται για πολλούς ότι απειλούνται από το νόμο αυτό.

Ειδικότερα η παράγραφος 8 του άρθρου 40 του ν.3251/2004 ορίζει ρητά: **«Δεν συνιστά τρομοκρατική πράξη κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων του άρθρου αυτού η τέλεση ενός ή περισσότερων από τα εγκλήματα των προηγούμενων παραγράφων, αν εκδηλώνεται ως προσπάθεια εγκαθίδρυσης δημοκρατικού πολιτεύματος ή διαφύλαξης ή αποκατάστασης αυτού ή αποσκοπεί στην άσκηση θεμελιώδους ατομικής, πολιτικής ή συνδικαλιστικής ελευθερίας ή άλλου προβλεπόμενου στο Σύνταγμα ή στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών».**

Η διάταξη αυτή ουσιαστικά αναδεικνύεται σε θεματοφύλακα των Συνταγματικών ελευθεριών. Η απόφαση πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και ο νέος αντιτρομοκρατικός νόμος προβαίνει σε υπερβολική χρήση αόριστων εννοιών, εμφολοχωρεί δηλαδή το ενδεχόμενο υπερβολικής διεύρυνσης του αξιοποίνου. Το ανωτέρω άρθρο 40 του ν.3259/2004 λειτουργεί ως αντίβαρο σε αυτή την υπερβολική διεύρυνση του αξιοποίνου. **Με τη διάταξη αυτή δεν τίθεται λόγος άρσης του αδίκου χαρακτήρα των πράξεων, αλλά δηλώνεται ότι αποκλείεται στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης, ότι δηλαδή δεν συντρέχει η επιβαρυντική περίπτωση της τρομοκρατικής δραστηριότητας.**

Η διάπραξη μιας τρομοκρατικής ενέργειας συντελείται μέσα στα πλαίσια της γενικής κυριαρχικής σχέσης μεταξύ του κράτους και των πολιτών. Στο επίπεδο της γενικής σχέσης, σε αντίθεση με το επίπεδο των ειδικών σχέσεων όπου είναι δυνατός ο περιορισμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων με τη θεσμική προσαρμογή τους, τα Συνταγματικά

Δικαιώματα δεν περιορίζονται παρά μόνο οριοθετούνται. Η οριοθέτηση των Συνταγματικών Δικαιωμάτων είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί με κοινό νόμο χωρίς να χρειάζεται ειδική εξουσιοδότηση από το Σύνταγμα.

Οι ρυθμίσεις του νέου αντιτρομοκρατικού νόμου θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως οριοθετήσεις των Συνταγματικών δικαιωμάτων. Ωστόσο, οι οριοθετήσεις δεν μπορούν να θεσπιστούν απεριόριστα. Η προς τον κοινό νομοθέτη εξουσιοδότηση δεν είναι κατά κανόνα εξουσιοδότηση εν λεύκω . Ακόμα και στις οριοθετήσεις είναι αναγκαίο να υπάρχουν περιορισμοί. Με το νέο αντιτρομοκρατικό νόμο ουσιαστικά επανακαθορίζονται τα όρια των Συνταγματικών Δικαιωμάτων με βάση τις νέες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες. Το δίκαιο δεν είναι ένα σταθερό μέγεθος, αλλά οφείλει να προσαρμόζεται στις εκάστοτε αλλαγές που συντελούνται. Έτσι λοιπόν , ο κοινός νομοθέτης ανταποκρινόμενος στην πρόκληση έθεσε νέα όρια. Ακριβώς λόγω των ασαφειών ορισμένων εννοιών του νέου νόμου που έχουν αναφερθεί, έρχεται ο ίδιος ο νομοθέτης, με τον ίδιο νόμο, με την παράγραφο 8 να περιορίσει την οριοθέτηση που αυτός θέτει. Με άλλα λόγια ο νομοθέτης αυτοπεριορίζεται, καθορίζει μόνος του το μέτρο της οριοθέτησης για να προστατεύσει τα συνταγματικά δικαιώματα. Η διάταξη αυτή αποτελεί μια επιπλέον διασφαλιστική δικλείδα των θεμελιωδών δικαιωμάτων, είναι ένα επιπλέον ανάχωμα ενάντια στην ενδεχόμενη περιστολή τους που θα γινόταν στο όνομα του τρομοκρατικού κινδύνου με εργαλείο το νόμο αυτό.

9. Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ν.3259/2004 ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

Το σχέδιο του εξεταζόμενου νόμου, επί του οποίου συντάχθηκε εισηγητική έκθεση και γνωμοδότησε η επιστημονική υπηρεσία της Βουλής, κατατέθηκε προς ψήφιση σύμφωνα με τον κανονισμό της Βουλής. Κατά τη συζήτηση που έλαβε χώρα στις 22, 23 και 24 Ιουλίου 2004, εκφράστηκαν οι απόψεις των κομμάτων και των βουλευτών επί του νομοσχεδίου. Με τον ν.3259/2004 θεσπίζεται το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και τροποποιείται ο προηγούμενος αντιτρομοκρατικός ο ν.2928/2001.

Η θέση της κυβέρνησης, όπως ήταν αναμενόμενο άλλωστε, πήρε θέση υπέρ του νομοσχεδίου. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης Α. Παπαληγούρας, εισηγητής της πλειοψηφίας ανέπτυξε αναλυτικά τις νέες νομοθετικές ρυθμίσεις και στάθηκε ιδιαίτερα στο θέμα του σεβασμού των Συνταγματικών δικαιωμάτων.

Από την μεριά της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης εισηγητής ήταν ο Γ. Παπαγεωργίου. Η στάση που κράτησε το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης ήταν η ακόλουθη: Όσον αφορά το σκέλος του νομοσχεδίου που σχετίζεται με το Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης ήταν θετική και πρότεινε την υπερψήφισή του. Άλλωστε ήταν το ίδιο κόμμα το κυβερνών που μέσα από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχε συμβάλλει και αυτό στην απόφαση για το Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. Σχετικά με την τροποποίηση του αντιτρομοκρατικού νόμου εκφράστηκαν επιφυλάξεις ιδιαίτερα όσον αφορά το θέμα της επιμήκυνσης της παραγραφής.

Η στάση αυτή της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης κατακρίθηκε από την πλειοψηφία του τύπου ως υποκριτική, καθώς όπως επιμάνθηκε το νομοσχέδιο στην ουσία του είχε κατάρτισται από την προηγούμενη κυβέρνηση.

Τα δύο κόμματα της αριστεράς, ΚΚΕ και Συνασπισμός, σε κοινό μέτωπο ουσιαστικά επιτέθηκαν στην κυβέρνηση για το νέο νομοσχέδιο. Έκαναν λόγο για κατάφορη περιστολή των Συνταγματικών Ελευθεριών και όπως αναμενόταν καταψήφισαν το νομοσχέδιο.

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης με αλεπάλληλες παρεμβάσεις στη Βουλή κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου αλλά και με δηλώσεις του στο τύπο υπεραμύνθηκε σθεναρά στις επικρίσεις των κομμάτων τις αντιπολίτευσης για τον κίνδυνο συρρίκνωσης των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Υποστήριξε ότι με τις νέες ρυθμίσεις η Ελλάδα εναρμονίστηκε με την υπόλοιπη Ευρώπη, ενισχύθηκε το αίσθημα ασφάλειας των Ευρωπαϊκών κοινωνιών και συγχρόνως προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Προέθεσε ακόμα ότι ασφάλεια και ελευθερία

αποτελούν αλληλένδετα αγαθά τα οποία προασπίζονται από το νομοσχέδιο.

Όπως αναμενόταν το νομοσχέδιο υπερψηφίστηκε από την κυβερνητική πλειψηφία και έγινε νόμος του ελληνικού κράτους.

10 .ΕΠΙΛΟΓΟΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η Τρομοκρατία έχει μπει πλέον σε μια άλλη φάση σε διεθνές αλλά και εθνικό επίπεδο. Εξαρθρώθηκαν οι δυο μεγαλύτερες οργανώσεις που δρούσαν μέσα στον ελληνικό χώρο, η 17Νοέμβρη και ο Ε.Λ.Α, αλλά η τρομοκρατική απειλή εξακολουθεί να είναι υπαρκτή. Ο κίνδυνος δεν προέρχεται πλέον από τυχόν εναπομείναντες και αποδυναμωμένους πυρήνες εγχώριας τρομοκρατίας αλλά από τη δράση διεθνών τρομοκρατικών οργανώσεων όπως η Αλ Καιντα.

Η εμπειρία της εξάρθρωσης των ελληνικών τρομοκρατικών οργανώσεων και των μεγάλων δικών, της 17 Ν που ολοκληρώθηκε και του ΕΛΑ που βρίσκεται σε εξέλιξη, έφερε για πρώτη φορά ουσιαστικά την ελληνική έννομη τάξη αντιμέτωπη με την τρομοκρατία. Αυτή η ακριβώς η δοκιμασία κατέδειξε τις αδυναμίες της ελληνικής ποινικής νομοθεσίας, αδυναμίες γνωστές στο νομικό κόσμο, αλλά με τεράστια δυσχέρεια άρσης τους. Η έλλειψη ενός σαφή ορισμού της τρομοκρατίας αποτελούσε ένα πάγιο πρόβλημα, ένα αδιέξοδο από το οποίο φαίνεται να μας έβγαλε η ευρωπαϊκή απόφαση πλαίσιο και η υποχρέωση συμμόρφωσης της Ελλάδας σε αυτή. Επίσης, στην πράξη διαπιστώθηκε ότι όσον αφορά τα αδικήματα της τρομοκρατίας ο εικοσαετής χρόνος παραγραφής δεν είναι επαρκής.

Ο κοινός νομοθέτης αναγνωρίζοντας την πραγματικότητα αυτή, πιεζόμενος και από την Ευρωπαϊκή Ένωση που έχει ήδη εκδόσει σύμβαση πλαίσιο για την τρομοκρατία, προχώρησε στη θέσπιση του ν.3259/2004 με τον οποίο τροποποιήθηκε ο προηγούμενος αντιτρομοκρατικός νόμος, ο ν.2929/2001. Με το νομοθέτημα αυτό με τη διατύπωση του ορισμού της τρομοκρατίας δόθηκε επιτέλους απάντηση στο ερώτημα τι είναι τρομοκρατία και έγιναν πολλές ακόμα παρεμβάσεις.

Κατά την ψήφιση του νόμου διατυπώθηκαν ενστάσεις από μεγάλη μερίδα της κοινωνίας και του πολιτικού κόσμου σχετικά με τη συμβατότητα των νέων διατάξεων και τα Συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα. Εκφράστηκε η ανησυχία για περιστολή των Συνταγματικών ελευθεριών στο όνομα της τρομοκρατικής απειλής.

Οι νέες αυτές ρυθμίσεις δεν αποτελούν τίποτε άλλο παρά νέες οριοθετήσεις των Συνταγματικών Δικαιωμάτων, οριοθετήσεις στις οποίες νομιμοποιούνται να προβεί ο κοινός νομοθέτης χωρίς ειδική εξουσιοδότηση. Σε καμία περίπτωση δεν υπάρχει περιορισμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων, παρά μόνο επανακαθορισμός των ορίων τους μέσα στα πλαίσια της γενικής κυριαρχικής σχέσης μεταξύ κράτους και πολίτη. Σημαντικό εξασφαλιστικό ρόλο διαδραματίζει η και η παράγραφος 8 του άρθρου 40 του νόμου όπου ορίζει με τρόπο αρνητικό τα όρια της τρομοκρατικής πράξης. Με αυτό τον τρόπο περιορίζεται η

οριοθέτηση του νομοθέτη, καθορίζονται με ακρίβεια και σαφήνεια τα όρια της νέας ρύθμισης.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από την παρούσα εργασία είναι ότι ο νέος αντιτρομοκρατικός νόμος δεν παραβιάζει τα Συνταγματικά Δικαιώματα, δεν έχουμε συστολή του γενικού αμυντικού περιεχομένου τους. Αντίθετα, ο νόμος είναι κατά αρκετά ικανοποιητικό τρόπο επεξεργασμένος και θέτει ο ίδιος με σεβασμό τα όρια της εφαρμογής του.

Όνοματεπώνυμο: Ιωάννης Λαμπρόπουλος
Αριθμός Μητρώου: 1340200001059
Θέμα: Ο νέος Αντιτρομοκρατικός Νόμος (3259/2004) και τα
Συνταγματικά Δικαιώματα

11.ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εμπειρία της εξάρθρωσης σημαντικών τρομοκρατικών οργανώσεων που δρούσαν στον ελλαδικό χώρο αλλά και η νέα τρομοκρατική απειλή που έχει εξαπλωθεί σε παγκόσμιο επίπεδο επέβαλαν την τροποποίηση της ελληνικής ποινικής νομοθεσίας. Σκοπός αυτής της αλλαγής ήταν να καλυφθούν αδυναμίες του ισχύοντος νομικού πλαισίου και να συγχρονιστεί επάνω στο θέμα αυτό η ελληνική νομοθεσία με την Ευρωπαϊκή. Η παρούσα εργασία ερεύνησε κατά πόσο σέβονται οι νέες ρυθμίσεις τα Συνταγματικά δικαιώματα των πολιτών. Το συμπέρασμα που προκύπτει από την εξαντλητική αυτή έρευνα είναι ότι ο ν.3259/2004 δεν παραβιάζει το γενικό αμυντικό περιεχόμενο των Συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων. Οι νέες διατάξεις δεν αποτελούν περιορισμούς παρά μόνο επανακαθορίζουν τα όρια των Συνταγματικών Δικαιωμάτων σε σχέση με τη μάστιγα της τρομοκρατίας.

The experience of the disarticulation significant terrorist organizations that were acting in Greece and also the new terrorist threat that has expanded in the whole world imposed the modification of the greek criminal (penal) legislation. Aim of that change was to cover the weaknesses of the valid law frame and synchronize the greek legislation with the European one in that particular subject. The present essay searched how much the new regulations respect the constitutional rights of the citizens. The result that comes out from that extensive research is that the law 3259/2004 doesn't violate the general defending content of the constitutional rights. The new dispositions don't constitute restrictions but define the limits of the rights.

12 .ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δ Αλιβιζάτος Νίκος, Ελευθερίες και ασφάλεια μπροστά στις νέες προκλήσεις, Ελευθεροτυπία, Δευτέρα 12 Ιουλίου 2004, σ.18
2. Βουλή των Ελλήνων, Επιστημονική υπηρεσία, Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, τροποποίηση του ν.2928/2001 για τις εγκληματικές οργανώσεις και άλλες διατάξεις»
3. Δαγτόγλου Π, Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα, τόμος Α΄ και Β΄, εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθηνα-Κομοτηνή 1991
4. Δασκαλοπούλου – Λιβαδα Φανή, Τρομοκρατία: Νεότερες Εξελίξεις στο Διεθνές δίκαιο, εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1998
5. Δημητρόπουλος Ανδρ., Κοινωνικός ανθρωπισμός και ανθρώπινα δικαιώματα, (ανατ.) ΝοΒ Τ.28. τευχ 8-9 και 10
6. Δημητρόπουλος Ανδρ., Συνταγματικά Δικαιώματα, Γ΄ έκδοση, Αθήνα 2004
7. Εισηγητική έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, τροποποίηση του ν.2928/2001 για τις εγκληματικές οργανώσεις και άλλες διατάξεις»
8. Καμτσίδου Ιφιγένεια, Το ατομικό δικαίωμα στην ασφάλεια: έννοια περιττή ή επικίνδυνη, Ελευθεροτυπία, Δευτέρα 19 Ιουλίου 2004, σ.18
9. Καρύδης Βασίλης, (Επαν)εκδημοκρατισμός του κράτους για υπεράσπιση του κράτους δικαίου, Ελευθεροτυπία, Δευτέρα 12 Ιουλίου, σ.19
10. Κουράκης Νέστωρ, Τρομοκρατία και Πολιτικό Έγκλημα, Ποινικός Λογος, τεύχος 5/2002, έτος Β΄, σ.1647
11. Μανιτάκης Αντώνης, Ανδρέας Τάκης, Τρομοκρατία και Δικαιώματα, εκδόσεις Σαββάλας
12. Μανιτάκης Αντώνης, Η ασφάλεια και η ελευθερία των πολιτών ως παγκόσμιο πολιτικό πρόβλημα, Ελευθεροτυπία, Παρασκευή 16 Ιουλίου 2004, σ.12
13. Μανωλεδάκη Ιωάννη, Τρομοκρατία και Νομοκρατία, ΠοινΔικ 1/2003 (έτος 6^ο), σ.65
14. Μανωλεδάκη Ιωάννη, Καιάφα-Γκμπάτι Μαρία, Παρατηρήσεις στο αρχικό σχέδιο της πρότασης της επιτροπής για έκδοση απόφασης πλαισίου από το Συμβούλιο σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ΠοινΔικ 11/2001 (έτος 4^ο), σ.1112
15. Μανωλοπούλου – Βαρβιτσιώτη Κατερίνα, Η τρομοκρατία και τα Διεθνή μέτρα για την πρόληψη και καταστολή της, ΠοινΧρον, τόμος ΛΑ΄, σ.513

16. Μαργαρίτης Λάμπρος, Τρομοκρατία και νομοκρατία, ΠοινΔικ 10/2002 (έτος 5^ο), σ.1050
17. Μαυριάς Κώστας, Συνταγματικό Δίκαιο, Τρίτη έκδοση, εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα –Κομοτηνή 2004
18. Μπόση Μαίρη, Αντιτρομοκρατική Νομοθεσία Ελλάδα και Διεθνές Περιβάλλον, εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2004
19. Παπαχαλαράμπους Χάρης, Πολιτικό Έκλημα και τρομοκρατία, Ποιν.Δικ 3/2003 (έτος 6^ο), σ.311
20. Παρασκευόπουλος Ν., Ελευθερία, ασφάλεια, ανισότητα, Ελευθεροτυπία, Τρίτη 13 Ιουλίου 2004, σ.6
21. Πρακτικά Βουλής, Συνεδρίαση ΛΕ΄, Τρίτη 22 Ιουνίου 2004, Αθήνα 2004
22. Πρακτικά Βουλής, Συνεδρίαση ΛΣΤ΄, Τετάρτη 23 Ιουνίου 2004, Αθήνα 2004
23. Πρακτικά Βουλής, Συνεδρίαση ΛΖ΄, Πέμπτη 24 Ιουνίου 2004, Αθήνα 2004
24. Στυλιανέας Χρήστος, Το κοινωνικό φαινόμενο της τρομοκρατίας και τα ανθρώπινα δικαιώματα, εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1993
25. Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβετ, Ο ορισμός της τρομοκρατίας, Ποιν.Δικ 1/2002 (έτος 5^ο), σ.59
26. Τσακυράκης Σταύρος, Εγγύηση τα υπερεθνικά δικαστήρια, Ελευθεροτυπία, Τρίτη 13 Ιουλίου 2004, σ.6
27. Χάντιγτον Σάμιουελ, Η Σύγκρουση των Πολιτισμών και ο Ανασχηματισμός της Παγκόσμιας Τάξης, εκδόσεις Terzo Books, Αθήνα 1999
28. Χριστόπουλος Δημήτρης, Ανατροπές και προκλήσεις στο χώρο των δικαιωμάτων, Ελευθεροτυπία, Δευτέρα 19 Ιουλίου 2004, σ.18
29. <http://www.netaxs.com/~iris/plohist.htm>
30. <http://www.fas.org/irp/world/para/plo.htm>
31. <http://www.iris.org.il/whoplo.htm>
32. <http://www.flash.gr>
33. <http://www.dsanet.gr/>

